Херматле депутатлар!

Херматле Марат Готович!

Хорматле утырышта катнашучылар!

Узган 2018 ел куп кена саяси, исталекле, тарихи вакыйгаларга haМ куренекле даталарга бай булды.

Март аенда узган Россия Федерациясе Президентын сайлауда, районыбыз сайлаучылары югары даражада оешканлык курсатеп, сайлауларда актив катнашып, узларенец тавышларын В.В Путин кандидатурасына бирделар.

Районыбызда 9894 татарлар яшавен иска альт, узган ел район Сабантуен да мемкин кадар меселман гореф-гадатларен кертеп, чын татар Сабантуе уткару буенча беренче адымнар ясадык. Шулай ук ”Актаныш гармуннары” Км Элфия Авзалова исемендаге беренче тебэкара фестивальлэр уткару да районыбызныц республика районнары арасында гына тугел, Расайнец башка регионнарына да танылырга h3Iv1 яшэу равешен курсатерга мемкинлек бирде.

Узган елны отчет куйганда мин эйтеп киткан идем ”Мин эле 2017 елныц декабрь аенда гына кайтып сезнец белан берга эшли башладым. Шуца кура минем чыгышымныц теп максаты 2017 елда эшланган эшлар турында гына сейлау тугел, э hар тармакта халнец торышын анализлап алга таба бурычлар Км ирешасе максатлар турында кубрак булыр” дип. Мена бер ел утеп та кипе, 2018 нче елда башкарылган эшлар, ирешелган уцышлар, социаль-икътисадый курсаткечлар минем ечен килачэкка таяну ноктасы (точка отсчета) булып тора. Алга таба, халык хужалыгыныц барлык тармакларыныц да динамикалы усеш юлыннан баруын таэмин итеп, халыкныц яшау даражасен яхшырту максатыннан, районыбыз республикада алдынгы районнарныц берсе булырга тиеш диган бурыч куябыз Км моныц очен безнец бетен мемкинлекларебез да бар.

Олбатта, нинди гена максатлар куйсак та, нинди гена программаларны тормышка ашырырга хыяллансак та, иц беренче чиратта кеше факторы килеп баса. Безнец барлык уй-хыялларыбызны да район халкы тормышка ашыра, шуца кура да районыбызныц зур байлыгы булып аныц халкы тора.

Демография

Суземне демографик халга анализ ясаудан башлыйм. Статистик мэгълуматлар буенча, 2019 елныц 1 нче январена районда 30165 кеше яши.

Халкыбызнын $20^{0}/0$ балалар(6167), $30^{0}/0$ пенсионерлар.(9110) Км 49,3 $^{0}/0$ эш кечендаге кешелар(14882), Шуларныц 8084е икътисадныц торле тармакларында район оешмаларында хезмат куя, 550 ШЭХСИ эшмакар уз-узларен эш белан

таэмин итэлэр, 3125 кеше районнан читтэ эшли ш.э. 2023 районда пропискада торып читта яшап эшлилар, а 1102 кеше районда яшэп вахта методы белан читта эшлилар, 686кеше- торле пенсия алучылар.

2018 елда районыбызда 278 бала туган, бу узган ел белан чагыштырганда 8 балага кубрак. Туучылар саны 1000 кешега исаплаганда 9,2 ташкил итте, 2017 ел белан чагыштырганда 0,3ка кубрэк. Шул ук Минзала районнында 8,4кена, Тукайда 8,9 бездан тубан, Сарманда 9,3. Мослимда 1000кешега исаплаганда 10,9 бала туган.

2018 елда район буенча гомуми улучелар саны 411 кеше 2017 елга караганда 63 кешега кимрэк (2017 ел- 474 Кеше). Улем терларен анализлап караганда- 162се йерэк Км кан тамыры авыруыннан, 55 онкологик, тышкы сэбэплэр аркасында улучелэр саны 20.

2018 елда гомуми улем 1 мен кешегэ исаплагэнда -13.7. Курше районнар белан чагыштырганда Минзэлэдэ 17,3 Мослимда -16,7 Сарманда 14,6, Тукайда – 11,9. О республика курсаткече 11,5кэ житуне максат итеп куябыз.

Табигый усеш курсаткечларе, кызганычка каршы сеендерерлек тугел.

Район халкыныц уртача гомер озынлыгы 2018 елда 74,6 яшь ташкил итте, ир – атлар — 68,0, хатын-кызлар-79,8 яшь. 2017 елда гомер озынлыгы 74,0, ир — атлар – 67,0, хатын-кызлар-78,5ел иде. Район халкыныц гомер озынлыгыныц арту тенденциясе бар.

Татарстан Республикасыныц Усеш Стратегиясенец топ максаты 2030 елга Татарстан Республикасы халкыныц уртача гомер озынлыгын 80 яшькэ житкеру.

Демографик ситуация даулатебезнен да теп саясэтенэ аверелеп бара. Узган елда Россия Президенты такъдим иткан чаралар да уз чиратында балалар тууга уцай йогынты ясар дип ышанасы кила. Районда "Ныклы гаилэ" проекты кысаларында ай саен район башлыгы, авыл жирлекларе башлыклары, мактап директорлары, фельдшерлар, табиблар, полиция хематкарларе, районныц социаль олкасенда хезмат куючылар катнашында "25 форма" кицашмасе уза. Элеге кицэшмада райондашларыбызныц яшау шартлары, эчуче гаилалар, улучелэрнец сабапларе анализлана. Олеге эшчанлек буенча хар бер авыл жирлегена урыннар чыгарыла, иц яхшы натижага ирешкан авыл башлыгы кучма пар кугарченнар белан бирела.

Хезмат хакы hара жан башына алган керем

2018 нче елда районныц динамикалы усеше Км хезмэт хакын кутару буенча

1 1 1 0/

артты км 27455 сум ташкил итте. Тармаклап карасак: файдалы казылмалар чыгару олкасенда(нефть) -51 мец сум, район бюджет оешмаларында — 25387 сум, авыл хужалыгы оешмаларында 22 мец сум, тозелеш оешмаларында-15225сум, кече эшмакарлекта 16640сум ташкил итте. Хезмат хакын тулау буенча районда бурычлы оешмалар юк.

Уртача пенсия куламе районда 12883 сум, узган елга караганда 9 ^{0}/0 арткан. Хезмат ХаКЫНЫЦ Км пенсия куламенец артуы жан башына акча керемнаренец усешен 5,8 % арттырды, ћам 16869 сумга житте. Шуны раслап гаила керемнарена карап билгелана торган социаль ярдам алучыларнын кимеуен курабез. Масалан пособие алучылар саны 2017 ел белан чагыштырганда 975 кешегэ кимеде.(СЛАЙД)

Хезмэт базары

2018 елда районнын хезмэт базарында тотрыклы хэл сакланды. Ел башында 40 эшсез рэсми рэвештэ исэптэ торган булса, ел азагына эшсезлэр саны 35 булды. Эшсезлек кулэме 0,26 % ташкил итте, элеге курсаткеч республика районнары арасында иц яхшы курсаткеч.

Икътисад

2018 нче елда шактый гына житди кыенлыклар булуга карамастан, район алдагы еллардагыча эзлекле усеш юлыннан чигенмаде, гомуман алганда, социаль-икътисадый курсаткечларебез узенец уцай динамикасын саклап калды. Район буенча тулаем территориаль продукт кулэме 15 млрд 218 млн сум ташкил итеп узган елгы курсэткечкэ карата 13,6 % усеш бирде. Тулаем территориаль продуктныц структурасына анализ ясаганда - теп елешен авыл хужалыгы-35%, санэгать (шул исаптан файдалы казылмалар чыгару Ртам эшкарту санагате) -3494, тезелеш -11, сауда — 694 били Км башкалар.

Икътисад усешенда районыбызныц санэгать, тезелеш ћэм сауда елкаларенец елеше зур. 2018елда сатылган барлык продукт куламе 5млрд 353 млн. сум булды, алеге сан узган ел белан чагыштырганда 2 ^{0}/0 кубрак. Санагатьта житештеру индексы 2017 нчы ел белан чагыштырганда— 9694ташкил итте(нефть баясе киму белан байле). Бюджет системасыннан тыш теп капиталга инвестициялар куламе 2,5 млр. сум куламенда кертелде(2017- 2,492млр.сум).

Нефть табу Слайд (таблица)

Жирлекта районныц тулаем продуктыныц усешена зур йогынты ясаучы 3 нефть компаниясе — ”ОИЛЭКТ” жаваплылыгы чиклэнган жамгыяте, ”Татнефть” ачык акционерлык жамгыятенец ”Азнакайнефть” филиалы, ”ТатРИТЭКНефть” компанияларе Эшли. 2018 нче елда 200 скважинадан барлыгы 514 мец тонна нефть чыгарылды, бу узган елгы куламнан 8,594 арткан. Нефть компаниялары район бюджетына саллы гына олеш кертсаларда алар белан элемтане тагын да ныгытып, килачакта халыкныц социаль-кенкуреш шартларын яхшырту буенча максатчанрак эшларга кирок.

Районныц эре предприятияларе арасында узенец саллы курсаткечларе белан тубандаге оешмалар аерылып тора:

- 2013 елда эшчанлеген башлап жибарган ”Энак” кошчылык фабрикасы ел саен 26 мец тонна кош ите житештера.Биредэ 69 кеше хезмат куя, уртача хезмат хакы 25000 сум ташкил ита.

”Агросила-групп” составына керган Актаныш икмак кабул иту предприятиясенда 110 кеше хезмат куя.

Ел саен 70 тонна икмак кабул итеп, узенец тегермэненда 6 мец. тонна он, 6 мец тонна катнаш азык Км рапс мае житештера. 2019 елда он житештеруне арттыру максатыннан 70,0 млн. сум инвестиция жалеп итеп, таулекка 45 мец тонна югары сыйфатлы он, шуныц эченнэн 80 ^{0}/0 югары сортлы он чыгара торган яца тегерман тезу кузда тотыла.

- Актаныш агрегат заводы ябык акционерлык жамгыяте елына 150 млн. сумлык продукция житештера. Заводта 108 кеше хезмат куя. КамАз акционерлык жамгыяте очен 7 терле продукция житештера Юм бу елдан аутсорсингка 2 терле продукция житештера башлады.

•Жирлегебезда сет эшкарту буенча 3 предприятие эшлап кила.

Элеккеге Киров сет заводын Белорусия эшмакарлэре сатып альт, заводка реконструкция уткареп, узларенец эшлэрен башлап жибарделар. Районга 700 млн. сум инвестиция керттелар, аныц куламен 1,0 млрд. сумга житкереп, алдагы кеннарда яца эшкарту линияларе куеп, куп терле сет продуктлары чыгара башлаячак. Килачактэ кенга 200 тонна сет эшкарту максат итеп куела.

АВЫЛ ХУЖАЛЫГЫ

Херматле депутатлар, чакырылган кунаклар!

Авыл хужалыгы тармагын устеру, бугенге кен талапларена нигезланган яца технологиялар керту, аныц житештеручанлеген арттыру ме1тим бурычларныц берсе булып тора.

1 СЛАИД 2018 нче ел кырыс ћава шартлары булуга карамастан тулаем алганда район очен начар булды дип айтеп булмый. Районыбыз хезматчаннаре узлареннэн торган барлык мемкинлекларне кулланып эшларга тырыштылар, кайсыдыр юналешта кимм кузателса, нигезда барлык тер житештеру юналешларе саклап калынды. Ел натижаларе буенча авыл хужалыгы продукция житештеру куламе 5 млрд. 528 млн., ш.э. авыл хужалыгы предприятиялэре 2 млрд. 836, фермер хужалыгы 21 1, эшкарту санагате 420, шахси ярдамчел хужалыклары 422, Онак кошчылык фабрикасы 1 млрд. 638 млн. сумлык кош ите житештерде.

2 СЛАИД Онак коччылык фабрикасы житештерган продукеиядан тыш, тулай житештерунец буленешена куз салсак, ул тубандагеча:

- Иц кубе сет — 3994;
- Игенчелек — 3894; -
ит - 20%•,
- Кош ите - 394;

4 СЛАИД Житештерган продукция сатудан хужалык hаМ фермерларга 2 млд. 639 млн. сум акча кереме булды: хужалыклар —2 млд. 484, фермерлар —155 млн сум. Акча кеременец динамикасына караганда, ул сеттан — 4094 ташкил ита.

5СЛАИД Район игенчелэре Республикада иц куламле тулай)КЫеМ 154 мец тонна жыеп, Республикада иц югары курсаткечка ирештелар, гектар кече 32 ц. ташкил итте. Быел тарихта беренче тапкыр 96 мец тонна икмак сатуга ирешеп, 880 млн. сум акча кертуне таэмин иттелар.Бу албаттэ игенчеларебезнец ћава шартлары кискен килуга карамастан, технологик талапларне утап зур хезмат куюлары натижэсе диярга кирок.

Район буенча 6 мец тонна рапс, горчица, 54 мец чегендер, 1200 т. барацге, 522 тонна яшелча жыЙнап алынды. Бер шартлы терлекка 30 ц куламенда шартлы терлек азыгы азерланде.

6 СЛАЩ 2018 ел уцышы астына 1 гектарга 55 кг.таэсир иту кеченда ашлама кертелде. Ел узенчалекларен, технологик алымнарныц зур узгареш кичеруен исапка алганда мондый гына ашлама керту безнец район очен тубан. 1 гектарга 85 кг. таэсир иту кеченда ашлама керту бурычы куела. Алдагы елда бертекле Км кузаклы культураларныц тулай жыемы уртача 185 мец тоннага житкеру безнец ечен еллык курсаткеч булырга тиеш дип исаплим.

7 СЛАИД Жирдан файдалану натижасена караганда аерма шактый. Ташкын, Наратлы, Нигез хужалыгы, Онак агрофирмасы 1 га серем жирена бертек берамлеге

район курсаткеченнан югары булганда, Эконом, Саф, Алга хужалыкларында бу курсаткеч тубан.

Остама уз фикерем____
____

Районда терлекчелек торышы.

8 СЛАЙД Район елны 34700 баш мал белан тегалладе, 822 башка арттыруга иреште, ш.э. савым сыерлары 1000 башка артып 10258 башка житте. Хужалыклар Км фермерларныц тырышлыгы натижасенда район буенча 58 мец тонна сет житештерелеп, ул 10194 ташкил итте; мегезле эре терлек ите — 5409 т., 10394; кош ите — 26150 т., 98 % булды.

9 СЛАИД 2013-2018 елларга куз салганда, сыер баш саннары стабиль усешта бара. Бугенгесе конда мал баш саннары Энак, Чишма агрофирмалары, Тац, Ташкын, Нигез хужалыклары куламле арттырса, Эконом, Чиялек, Алга, Тамыр, Агыйдел,Саф хужалыклары уцай динамика бира алмады.

10 СЛАИД Теп продукция булган сет усеше динамикасына куз салсак, шулай ук район буенча усешта бара. Усеш % ларда слайдта курена.

11 СЛАЙД (МСХ ЗО слайд)

Авыл хужалыгы коллегиясендэ курсателгэнчэ Кукмара, Балтач, Этна, һ.б. бернича районныц куламле усешен курсатканда, район усешен зур усеш дип айтеп булмый, мемкинлеклэрнец зур иканлеген безга тагын бер кат курсатэ.

12 СЛАИД 100 га авыл хужалыгы жирларена район буенча 547 ц сет житештерелде. Хужалыклар арасында иц югары курсаткеч 890ц белан Нур Баян исемендаге хужалык тора.

13 СЛАИД Ел эченда ит житештеру $99^0/0$ белан тегалланде, Онак кошчылык фабрикасы кош утыртуы белэн шулай чыга, а хужалыкларга килганда мегезле эре терлек ите 103 $^0/0$, район буенча иц куп ит арттыручы Чишмэ, Онак агрофирмасы,Саф, Наратлы, Нигез хужалыклары 1094 югары усеш бира алдылар.

14 СЛАЙД таблица

Шулай ук, 100 га авыл хужалыгы жирларена ит житештеруне караганда Нур Баян, Чишма, Наратлы, Башак хужалыклары, Чишма агрофирмасында район курсэткеченнан шактый зур булганда, Алга, Саф, Агыйдел, Чиялек, Эконом хужалыклары, Онак агрофирмасы курсаткечларе нигезда уйланырга урын калдыра.

15 СЛАЙД 2018-2022 елларга районда кабул ителган программа нигезенда 2019 ел бурычлары тагын да югарырак: мал баш саны — 36665; сыер саны 10834; сет_

62 мец тонн; кендалек савым — 170 тонна; кендалек УСеШ — 750 гр.; ит житештеру _ 5,4 тонн; программа нигезенда 890 млн. сум куламенда инвестиция жалеп ителачак.

Район терлекчелегендаге усеш динамикасы бугенге шартларда безне канагатландера алмый. Бугенгесе кенда Кукмара 2019 елга - 300, 2022 елга 500 тонна; Балтач 2019 елга - 250, 2022 елга - 300 тонна; кечкена гена Этна районы 250 тонна сет усешена барганда, безнец ечен 250 тоннага чыгу зур курсаткеч итеп санамыйм.

Алдынгы районнар зур инвестиция кредитлары альт, заман талапларена Этна р-ны Тукай хужалыгы 366 млн., Балтач р-ны Смаил хужалыгы 50 млн., Кукмара р-ны Вахит хужалыгы 180 млн., Восток хужалыгы 120 млн. кредит алып эшлаган вакытта районыбыз хужалыкларыныц эшчанлеген уцай баялап булмый.

16 СЛАИД Районлагы уцай харакатне да айтми кита алмыйм: Ташкын хужалыгы житакчесе Раухат Салихжан улы 70 яшьтэ булуга карамастан, бугенге конда 500 башка исапланган робот фермасын кулланугa тапшырырга жыена. Бюджеттан 40 млн. робот алуга ярдам ителса дэ, буген хужалык тарафыннан 110 млн. сумлык капиталь салым узлэштерелде. Шуньщ естена Венгрия Республикасыннан 155 баш, 30 миллионлык населле терлек альт кайтты. Бугенгесе конда хужалык кондалек 9 тонна сот житештера, узган елга карата 2,3 кубрак. Бу урнакта эшлардай хужалыкларыбыз бар, агымдагы елда уцай якка узгареш ясарлар дип уйлыйм.

17 СЛАЩ Район хужалыкларындагы терлек тыгызлыгына караганда да жирнец эффектлы эшлаве турында але уйланырга урын бар: масэлэн, 100 га серем жирена Этна — 33, Балтач — 37 баш булганда, безнец районда уртача 25 баш кына туры кила, Наратлы, Нур Баян, Чишма, Ташкын хужалыклары, Чишма агрофирмасы район курсаткеченнан шактый югары булганда, Агыйдел, Саф, Эконом, Чиялек Тамыр хужалыклары, Онак агрофирмасыныц тыгызлыгы бик тубан.

Республикада узган авыл хужалыгы министрлыгы коллегиясенда ел нэтижаларе буенча районыбыз игенчелек тармагында 2 баскычта, терлекчелек 5 баскыч, гомуми натижэлэр буенча 7 баскычта торса, районныц узган елга карата 2 баскычка тубанаю безне бизами. Э районныц 1 баскычта торырга тулы мемкинлеге бар.

Районда сакланып килган матур традицияларебез бар, ай саен 24 нче форма отчет жыелышлары уткарела, ай эченда намуслы хезмат курсаткан алдынгы белгечлар, терлекчелар куламле гена премияларга лаек булалар. (фото 2-3)

Ел саен хужалыклар белан килешулэр тезела, 2019 елга да бурычлар куелды. Шуныц ечен агымдагы елдан hарбер житакче, белгеч уз юналешендэ узгарешларне тулы сиземлап, заман технологияларен кыюрак кертеп, зур жаваплылык белан эшларлар дип уйлыйм.

Жирле бюдцеттан:

- Хужалыкларга 54,5 млн. сум
- Премия 1 млн.сум
- Тана алучыларга 15мец сум Савым аппараты.

Остама уз фикерем--

Эшмакарлек.

Район икътисады усешена шулай ук кече Км урта эшмакарлек зур йогынты ясый. Бугенге кендо Актаныш районында 6 урта, 167 кече предприятие Км 550 шахси эшмакар теркалган. 2018 елда тулаем территориаль продукт эченда кече бизнес елеше 23,9 % ташкил итте, бу курсаткеч 2017 ел белан чагыштырганда артса да, алдагы елдагы курсаткечлардан ким, лакин аныц уцай яклары да бар, чонки моца кадар урта предприятиеда исапланган оешмалар эре оешмаларга аверелеп эшларен кинайтеп давам италар (МНКТ, Агрегатный завод, 2 Агрофирма hаМ башкалар) Жирлекларне карау натижасенда районда кулланылмаган ресурсларныц куплегена инандык, буген теп байлыгыбыз: жир h3М терлек, шушы юналешка басым ясарга кирок. Узмашгуллек белэн салым органнарына исапка басмыйча гына эш итучелар, уз хужалыгында мал асрап кон куручелар шактый. Алар белан эш алып барганда, яца законнарны кулланып, аларга хокукый статус биргэнда, эш алга китар дип саныйм.

Республикада беренчелардан булып 2011 елда элеккеге ПМК-746 базасында 9 га майданда санагать майданчыгы ачылып, 6 резидентка жир участоклары буленеп бирелеп уцышлы гына эшлавен давам ита.

2017 елныц декабрь азагында Актаныште Республика Км федераль бюджет ярдаме белан 13,0 га майданда яца сэнэгать паркы тезелеп файдалануга тапшырылды. Хэзерге кендо алеге паркта 1 резидент уз эшен алып бара — бу ”Касыймовский” сет заводы. Елга 642 млн сумлык продукция житештера.

Санагать паркын тулыландырып тулы кочена эшлауне таэмин иту ечен яца резидентлар табып, аларныц уз эшларен башлап жибару бурычы тора.

Эшмакарларнец мэнфагатъларен уз вакытында хал иту максатыннан 2018 елдан эшмакарлэр Советы эшен башлап жибарде. Район житакчелеге ай саен эшмакарлар белан очрашып хал итасе масъалаларне, булган яцалыкларны, торле укытулар Км белгечлар белан очрашулар уткара. КООПЕРАТИВ тозу.

Тезелеш

2018 елда башкарылган тезелеш эшларе

Отчет чорында тезелеш буенча подряд оешмалары 1 млр. 33 млн. сумлык капитал салым узлаштерде. Тозелеш оешмалары арасында ин зур олеш кертуче булып ОАО ”Татавтодор” (Минзала филиалы)- 262 млн.сум, ООО ”ПМК” 117 млн., ООО ”Газстройсервис” 105 млн., ООО ”Актаныш юллары” 80,5 млн. сум, ООО ”Стройком” 47 млн., ООО ”Ремстройдом” 15 млн. санала. Район 34 республика программасыныц 24 да катнашты.

Слайд. Подряд оешмаларыныц Актаныш муниципаль районы буенча башкарган эшларе.

Юллар тезелеше.

Районда барлыгы 1022 км озынлыкта автомобиль юллары бар. Шуныц эченнан 38 км озынлыкта федераль юллар, асфальтобетон катламы белан озынлыгы асфальтланган, бу 7494 ташкил ита. 625 км озынлыкта муниципаль юллар, шуныц 153 км асфальтланган, ул 24^{0}/0 ташкил ита.

Район узагенда барлыгы 85 км автомобиль юллары бар шуныц 56 км асфальт белэн тушалган, бу курсаткеч 6594 ташкил ита.

Районда 87 авыл бар, барлык зур авыл жирлеклаpe узаклаpe асфальт юл белан тоташтырылган. Алдагы елларда 15 авылны асфальт юл белан тоташтырасы кала.

Район узаге кварталларын тезекландеру программасында безнец район катнаша алмый, ченки бу программа хазерге кенда шахарлардаге кварталларны тозекландеру очен гена кулланыла.

Торак тезелеше.

Слайд Еллап торак майданнары тапшыру.

2018 елда район буенча барлыгы гомуми майданы 14177 кв.м ташкил иткан 139 йорт тапшырылды, уз кечларе белан гомуми майданы 13549 кв.м ташкил иткан 130 шахси йорт тезелде. Бугенге кондэ районда торак белэн гомуми тээмин ителеш 1 кешегэ 26,8 кв. м., Республика буенча элеге курсаткеч 25,2 кв.м.

Авылда яшауче гражданнар программасы буенча шулай ук 45 гаилэ 40 млн. сум акча алды.

Социаль ипотека программасы буенча район узэгендэ 1 шэхси йорт, Аняк авылында арендага биру программасы буенча 8 шэхси йорт файдалануга тапшырылды.

3 куп балалы гаилэгэ Тыннамас, Тат.Суксы хэм Шэбез авылларында 3 шэхси йорт тозелде.

Даулат торак фонды белан тыгыз эшчанлек 2005 елдан бирле давам ита. Шул вакыт арасында 2003 кеше терле программаларда катнашты. Хазерге кендо 11 йорт тезелеп беткан.

Халыкныц торак-кенкуреш шартларын яхшырту тарафыннан район узагенда 3 купфатирлы йортларга 10,3 млн. сумлык капиталь ремонт уткарелде.

Су hаМ дЫЛЫЛЫК челтаре.

Актаныш районы территориясендаге 87 авылныц Венда узаклаштерелгэн су белан таэмин иту системасы Эшли. 1 1 авыл су челтаре белан таэмин ителмаган.

(Слайд 2.) Су челтаре белан таэмин ителмаган авыллар

Район буенча су челтаре 346км, шул исаптан 181 км канагатьланерлек. Калган 165 км елеше тузган яки тузып бару халенда. Сууткаргечларнец санитар эпидемиологик талапларга туры килмаве аларныц тузуы белан ацлатыла. (Слайд 3).

Проблемаларны жицу максатыннан районда куламле эш альт барыла. 2017 ел давамында район буенча 20 км дан артык су челтаре алмаштырылды. Газлаштыру фонды аша Богады Юм Сафар авылларында, жирле бюджеттан Ожакул, Кужака, Чуракай, Такталачык авылларында яца сууткаргечлар тезелде. Су чыганакларын лицензиялау буенча 10 млн. сумнан артык куламда эш башкарылды. Жай ахырына барлык авыл жирлекларендаге су чыганакларын лицензияле оешмаларга тапшырып бетеру бурычын куйдык.

Канализация

2018 елны кенена 1700 куб.м кулланылган су уткарешле канализация чистарту станциясе файдалануга тапшырылды. Хазерге кендо канализация чистарту королмаларын район балансына кабул итеп Газлаштыру фондына тапшыру бурычы тора.

14.4 км озынлыктагы канализация торбаларына, икенче насос станциясына реконструкция эшлэре эшлисе бар.

- Тозелеш очен кадрлар эзерлау,
- 2019 елга бурычлар,
-сыйфат, вакытында тапшыру.

СЛАИД 2019 елда тезелеш елкасендэ торган бурычлар

<u>Финанс-бюджет системасы</u>

Слайд Жирле бюджетныц тотрыклылыгы район оешма-прептриятиеларенец натижале эшчанлегена байле. 2018 елда барлык тер салымнар ћам жыемнарны да исапка альт,

керемнар 896 миллион сум булды. Шул исаптан, федераль хэм республика бюджетларына 532 миллион Км жирле бюджетка 364 миллион сум куламенда финанс средстволары тупланды. Соцгы 5 елны алганда уцай динамика кузатела.

Слайд 2018 ел натижаларе буенча жирле бюджетта 52 миллион сумлык естама керем барлыкка килде, шул исэптэн авыл жирлеклэре бюджетларында 16 миллион сум, район бюджетында 36 миллион сум.

Слайд Жирле бюджетныц теп остэмэ керем чыганагы булган физик затларныц керемнаренэ салым хисап елында 264 млн сум тупланып, район бюджеты керемнаренец 73%ын ташкил итте.

Слайд Салым структурасына килгэндэ районнын топ тармагы - хужалыклар хисап елында барлыгы 62 млн сум салым тулап, 2017 ел белэн чагыштырганда 394 усеш тээмин итте. Жирле бюджетнын 21 процентын билэде.

Слайд Шулай ук соцгы елларда Ресурс Холдинг компаниясена караган физик хэм юридик затлар, ”Агросила”, «ГранаТ-Стан Транспорт”, «МНКТ», ”Транснефть – Прикамье (НПС ”Белая”), ”Сетевая компания", ”Газпром трансгаз” жамгыятьларе салымнарын даими тулап килеп, бюджет уталешена зур этаргеч ясыйлар.

Слайд Тозелеш хэм торак-коммуналь хужалыгы тармагы бюджет керемнэренен нибары 4 процентын тэшкил итеп, уртача 115 процент усеш курсэтте.

Слайд Жирле бюджет керемнаренец 13 проценты авыл жирлеклэре керемнарена туры килэ. Керем тупланышы авыл халкыныц жир 1там мелкат салымын, шулай УК, соцгы елларда жирлек бюджетлары очен бик ме1мм булган, узара салым акчаларын вакытында тулэудэн тора. 2018 елда бу тер кертемнар жирлекларнец уз керемнаренец 19 процентын ташкил итте.

Слайд Барлыгы 9 млн сум узара салым акчалары тупланып, республика бюджетыннан естэмэ 38 млн сум субсидия буленеп бирелде ћэм максатчан узлаштерелде. Хисап елында авыл жирлеге житакчеларенец бу юналештэ натижале эш оештыруларын билгелэп утарга кирак. Шулай да планнаштырылган куламне жыеп бетермау натижасенда Республика бюджетыннан З млн сумга якын акчаны кайтара алмадык.

Магариф

Магариф ћарвакыт усештэ, яцарышта. Район мэгариф оешмалары 2030 Стратегиясена Йез тотып эшлэргэ тиешлэр, теп максат булып, тормыш альт барырга азерлекле, телларне камил белган, кече яшьтан ук бизнеска тартылган шахес тарбиялау.

Слайд 2 Тиз узгаручан заманда куп кена ђенэрлэр юкка чыга, яцалары барлыкка кила.

Балаларны 2030 елга азерлау ечен балалар бакчасыннан ук эшне натижэле итеп оештырырга. Районныц езлексез белем биру системасы усеше магарифнец теп бурычы булып кала бира.

Слайд 3 Бугенге кондэ 41 мэктапкача белем биру оешмасы эшли.

Слайд 4 Мактэпкача тарбия Км белем бируда алга куелган бурычларны утау ечен Федераль даулат белем бира стандартларына нигезланеп эш оештырыла.

Бу уку елыныц яцалыгы булып балалар бакчаларында инглиз теле тугаракларе эшли башлады.

Слайд 5 Мактапка азерлек теркеме балаларыныц мактапка азерлеген ачыклау максатыннан мониторинг уткарелде. Мониторинг биремнаре федераль даулат белем биру стандартларында курсателган 5 юналешне уз эчена альт тезелде.

Слайд 6 Районда белем биру оешмаларыныц структурасы булдырылды. Башлангыч, теп белем биру мактэпларен тэмамлаганнан соц укучылар очен белемнарен устеру, салатларен ачу очен сайлау мемкинлеге зур. Элеге максаттан укучылар салатле балалар очен гуманитар гимназия-интернат, ресурс узак техникум, кадет-интернат мактабендэ белем Юм тэрбия ала алалар.

Слайд 7 Теп белем биру мактапларе эшчанлеге буенча рейтинг чыгарылды. Мактапларнец укыту, тарбия эшчэнлеге, теп дэулат имтиханнары, олипиадалар, һе№ррі конкурслар, патриотик тарбия, класс житакчесе эшчэнлеге, ягъни 13 тер буенча натижалар ясалды.

Беренче ечлекта - Байсар, Этас, Богады мактаплэре.

Рейтингныц кызыл зонасында булган мактапларга (Качкын, Чуракай, Зебаер, Мецнар, Югары Яхшый мактапларена) эшчанлекларен тамырдан узгартасе бар

Слайд 8 Урта белем биру мактаплэре эшчанлеге 17 юналеш буенча баяланде, рейтинг чыгарылды. Сэлэтле балалар ечен гуманитар гимназия —республикада инновацион магариф учреждениеларе арасында алдынгы урында.

Алдынгы урында Аерым фаннарне тирантен узлаштеруле Актанышныц икенче мактабе. Кадет Утам Татар Суыксуы мактапларена натижале эш оештырырга кирак. 2018 елда бердам даулэт имтиханын 96 укучы тапшырды, барлык укучылар да кулларына елгерганлек аттестаты алдылар.

Слайд 9 Рус теле фане буенча 100 балл жыючы укучыбыз бар. Ул аерым фаннарне тирантен узлаштеруле икенче Актаныш урта мактабе укучысы Галимова Айзила, укытучысы Кулиева Равия Закиржан кызы.

Слайд 10-11 Районда салатле балаларны устеру, аларга белем, тарбия алу ечен тиешле шартлар тудыру юналешенда максатчан эш оештырыла.

Узган уку елында республикада алган призлы урыннарыбыз белан горурланырлык. Гомуми урыннар саны 66. Республикада Олимпиада харакате буенча Актаныш районы лидерлар ратенда, шаћар мактапларennan кала призлы 7 урында. Бу укучыларыбызныц Км укытучыларыбызныц тырыш хезмате натижасе.

Бу уку елында да олимпиадаларныц республика этабы оешкан теста ута. Бугенге кенда 82 призлы урыныбыз бар. Натижалэр буенча лидерлыкны Салатле балалар ечен гуманитар гимназия - интернаты яулый — призлы урыннарныц 52 се _ аларныц уцышы. 1 нче, 2 нче Актаныш урта мактапларе активлыкларын аттырдылар. Авыл мактапларе арасында Пучы, Этас, Мари Суксу, Телакэй мактапларенец призлы урыннары бар. Олимпиада бугенге конда да давам ита, бу саннар тагын да артыр дип еметланабез.

Слайд 12 26 нчы декабрьда Актаныште ”Булак” белем биру узаге ачылды. Олеге узакта укучылар очен терле Фанни ейранулар, олимпиадаларга, имтиханнарга азерлек, укытучылар очен укулар, тренинглар, мастер-классlar уткарела.

Слайд 13 Магариф оешмаларында 1238 хезмэткар эшли. Шуларныц 784 житакче hЗМ педагогик хезматкар.

Педагогларныц уртача яше - 46.

Стажлары 20 елдан кубрак укытучылар арта бара, яшь педагогларны кайтару метим бурыч булып тора. Биграк та математика, физика, информатика, химия, рус, инглиз телларе, башлангыч сыйныф укытучылары белан таэмин ИТУДЭ эшлисе эшларебез бар. Бугенге конда педагогик югары уку йортларында 10 укучыныц максатчан белем алуы уцай куренеш. Лакин бу саннарны артыру безнец бурыч булып тора.

Слайд 14 Шул максаттан чыгып магариф хезматкарларе арасында 1тенэри байге игълан ителде. Башлангыч, рус, инглиз теле, математика, тарих укытучылары белан байгелар уткарелде. Башлангыч укытучыларыныц ћенар компетентлыгын арттыру максатыннан Магарифне устеру институты, Казан федераль универститеты, Яр Чаллы даулэт педагогика университеты белан укулар уткарелде, бугенге кендо да хезматташлек давам ита. Слайд 15 Районда 27 педагог грантларга ия булдылар.

Слайд 16 Район куламенда ”Уцышлы мактап” проекты уз эшен давам итэ. Магариф учреждениеларе житакчеларе Км балалар бакчалары медирларе белан Казан (Идел буе) Федераль университеты ћэм Маскау шаћаренец фанни-эзлану ”Югары икътисад мэктабе” белгечларе укулар уткарэлар.

Слайд 17-18-19 Заман талабе - балаларны техник ижатка тарту. Безда техник ижат белан кызыксынучы балалар куп. Бу эшне оештыру очен районда азерлекле кадрлар, техник базаны булдыру кирэк. Шул максаттан Мэгариф хэм фэн министрлыгы тарафыннан уткэрелгэн ”Балалар сэнэгать робототехникасыныц терак майданчыгы булдыру” конкурсында ”Балалар ижат узэге” 600 мец сумлык грант отып, робот техникасы жиһазлары комплекты кайтарылды.

Слайд 20

Магариф системасына бугенге кенда зур бурычлар куела:

- магариф системасын югары компетенцияле математика, рус теле, физика, инглиз теле, информатика укытучылары белан таэмин иту;
- балалар бакчасы, башлангыч, урта сыйныфларда, урта махсус уку йортларында балаларга езлексез нигезле белем Км тарбия биру;
- 3 телне (татар теле, рус теле, инглиз теле) камил белган укучылар тарбиялау;
- укучыларда цифрлы деньяда яшау кунекмаларен формалаштыру.
- мактэп яшеннан укучыларда эшмакарлекка кызыксыну уяту, ”Эшмакарлек фабрикасы” на катнашу.

Маданият

Актаныш бай маданиятле тебак, аныц йезе, уз кыйбласы бар. Маданиятнец теп бурычлары телебезне, динебезне, милли уз ацыбызны саклап калу һам ейрану, килэчэк буыннарга тапшыру. 2018 елнын теп темасы булып ”Кече Ватан” булды . Иц беренчелардлэн булып ”Халкым хазинэсе” - авылдашлар жыены фестиваль-конкурсын атап китасе кила. һар жирлек Фестиваль аша халкыбызныц, авылларыбызныц тарихын, ижатын, гереф —гадатларен тиранрак ейранде, легендар шахесларне туган якка тарту, тугандашлык жеплэрен ныгытып Татарстан, Башкортостан республикасында урнашкан адаш авыллар белан дуслык, ижат куперларе тезу юналешенда куламле эш башкарды. Жирлекта һам чипа яшэуче райондашларыбызныц ”Халкым хазинэсе” фестивалена югары бая бирде. 2019 елда да ”Кече ватан” темасын ”Утканнардэн килачакка таба” фестиваль конкурсы белан давам итуне планлаштырабыз. Конкурс кысаларында иц беренчелардан булып жирда, туган туфракта хезмат куйган шахеслэребезне; авыл усешена риясыз елешен керткан житакчеларне данлыячакбыз.

Диста еллар буена давам иткан тагын бер зур традициябез бар —ул театрҺар авылда узешчаннар театры эшлап кила, шулар арсыннан 9 халык театры исмен йерткан коллективларыбыз бар. 2018 елда театр коллективлары смотрында татар,

башкорт драматургларыныц 50 эсэре сахналэштерелде. Шунысы сеендера коллективларыбыз профессиональ артистлар гына уйный алырлыклык асарларга курыкмыйча алыналар Км уз югарылыгында башкарып та чыгалар.

Актанышыбызда 98 процент татарлар яши, безнец максат саф маданиятеле, телен саклаган татар миллатенец узаген булдыру. Башка тебэклар безга карап ”Мин да татар дип горурланырга тиешлар. Районыбызда югарыда айтелган а л м
а

”Актаныш гармуннары” фестивале яца буын узебезнец районда Км респбуликада яца буын гармунчылар тарбиялануена этаргеч ясарга тиеш.

Миллатебезне, татар моцын ятим итеп машћур жырчыларыбыз Элфия Авзалова Км Илћам Шакиров бакыйлыкка кучеп тарихта калдылар. Татар миллатена риясыз хезмат итуче моц ияларен барлау, устеру максатыннан, 2018 елныц жаенда Актанышыбызда Элфия Авзалова исемендаге халык ара конкурс кысаларында 1 нче регион ара дыр Юм бию фестивале уткарелде. Фестивальда 100 артык конкурсант катнашып вокал Км бию номинаеияларенда кеч сынаштылар. Безда башлангыч алып Элфия Авзалова исемендаге фестиваль халык ара даражасенэ житеп бетенденья куламена чыкты.

Ел давамында куйган хезмэтлареннан чыгып иц яхшы маданият йортлары дип Иске Кормаш, Киров, Иске Байсар, Татар Суыксу Сафар, Казкой коллективларын танылды.

Актанышыбызныц зур байлыгы - Агыйдел дыр Км бию ансамбле. Уткан гасырныц алтмышынчы елларында нигез салынган ансамбль бугенге кендо даулат статусын йерта. Ансамбль профессиональ даражэда районыбызга гына тугел, республика мэдэниятена дэ зур йогынты ясады. Ансамбль алга таба да тулы куатка район hаМ республикага хезмат итарга тиеш. Актаныш сангать мактабен тамамлаган укучыларны, районадагы талантлы яшьларне ижади яктан устерунец давамчанлыгын таэмин итуен булдыруын да кирок дип саныйбыз.

2019 елныц иц зур мадани чаралары булып апрель аенда Казан шахаренец Г Камал ис. Татар даулат драма театрында узачак районыбызныц халык театрларыныц иц оста артистларыннан тупланган теркемнец тарихи масштаблы спектакле (Нурихан Фаттах ”Итиль суы ака торур"), июнда регионара “Ыкбуе ” сабантуен уткареп Актанышыбызны республиканыц саф татар узаге итеп исбатларга тиешбез.

Яшьлар эшларе, спорт hаМ туризм.

2018 елдан Татарстан Республикасыныц яшьлар эшларе Км спорт министрлыгы расми равешта буленеп яшьлар эшларе министрлыгы Юм спорт министрлыгы булып эшли башлады.

Шулай да, республикабызныц куп кена районнарында бу буленеш булдырылмады. Бугенгесе конда яшьлар эшларе, спорт Км туризм булеге мена шундый структура буенча эш башкара. Булекка килгандэ, натижалерэк эш альт барыр ечен кадрлар житмау, яшьлар узаге, яшусмерлар клубы булдырылмаган. Элекке вакытларда районныбызныц hap6ep авыл жирлегенда яшьлар белан шлочче бепгеипзп бмпся узаепге каппа Жинанс яктан пооблемалао 6vyrv сабапле бу эш туктатылды. Яшьлэр эшлэрен районыбызда,авылларда торгызу,натижале эш булдыру очен яца белгечлар билгелау бурыч булып тора.

Районда спорт Км физкультура елкасендэ барлыгы ике учреждение халыкка хезмат курсата. Матди техник базага килганда, районыбызда спорт корылмалары эшлап кила: ”Иман” спорт комплексы, ”Лачын” боз спорт сарае, ”Батыр” спорт сарае, ”Дулкын” йезу бассейны, ”Булак” чацгы базасы, республика программалары нигезенда тезелган Узак стадион, волейбол-баскетбол,минифутбол майданчыклары.

Шул ук программалар ярдаменда 2018 елда Актанышбаш авыл жирлегендэ мини футбол майданчыгы, 57 бистада модульле чацгы базасы тозелеп файдалануга тапшырылды.

Килачакта район халкыныц физик азерлеген тагы да устеру очен авыл жирлекларенда спорт корылмалары,майданчыклары,Пучы авыл жирлегенда барлык шартлары да тудырылган спорт корылмасы, районыбыз узагенда таучацгысы комплексы булдыру кузда тотыла.

Слайд 2018 нче елда ирешелган уцышлар.

2019 елныц 13-15 февральда район узагендэ беренче тапкыр уздырылган М.Жалил исталегенэ багышланган республикакулам кораш ярышында райондашларыбыз Искандар Муртазин — 1, Нургалиев Раббани-3,Габдрашитов Азат 3,Сираев Раиль- 3 яуладылар. Актаныш жыелма командасы 2 урын яулады.15-17 февральдэ уткан Россиякулам ярышта Татарстан республикасы составында катнашып райондашларыбыз Азат Габдрашитов,Муртазин Искандар,Нургалиев Раббани чемпион калып,спорт мастерлыгы даражасен утаделар.

Районда ел давамында оешма- предприятие, магариф учреждениларе,авыл жирлекларе арасында кышкы,жайге спартакиадалар бик актив равешта уздырыла. Кыш айларында оешма- предприятие, авыл жирлекларе арасында хоккей ярышлары, дай коннаренда 3 ай давамында узак стадионда футбол уеннары уздырылды.

2018 елда республика районнары арасында гомуми рейтинг натижэсендэ безнец район 10нче баскычта тора.

2018 елда спорт мактаплэрена 2 яшь югары белемле тренерлар кайтты. Лачын боз спорт мэктэбенэ чангы спорты буенча тренер Рашитов Илгиз,балалар ћэм яшусмерлар спорт мактабенэ жинел атлетика буенча Бахтиева Назила. Бугенге кенда Казан Идел буе физкультура, спорт Км туризм академиясенда 7 тудент белем ала. Яшь белгечларебезне укуларын тамамлаганнан соц эш белан таэмин иту бурыч булып тора.

Районыбызда купкена спорт терларе белан шогельланерга, шартлар тудырылса да фигуралы шуу,бокс, ирекле кераш кебек терлар белан эшлауче белгечларебез кок.

Агымдагы елда апрель аенда ТР беренче президенты М.Ш.Шаймиев призына 20нче тапкыр кераш турниры уздыралачак.

2-9 июльда беренче тапкыр районыбызда республикакулам ”Авыл яшьларе” спорт уеннарын уздыру планнаштырала. Бу ярышларда республиканыц район,шаћэрлареннан командалар килуе кетела.

салдматлтс САКЛАУ.

Актаныш районында медицина ярдаме курсату узак район хастаханасе тарафыннан гамалга ашырыла, анда таулек буе эшли торган 101 койка Км 36 кендезге булек эшли. Амбулатор ярдам поликлиника аша башкарыла.

Районда Пучьт участок хастаханасе, Байсар, Такталачык, Суыксу табиблык амбулаторияларе эшли. Авылларда 61 фельдшер-акушерлык пункты ярдамгэ кила.

”Актаныш район узак хастаханасе» саламатлек саклау оешмаларыныц гомуми рейтингында 45 муниципаль оешма арасында 15 урынны алып тора, 2017 елда 25нче, 2016 елны 45нче урында булган.

2018 елга план буенча 4486 кеше диспансеризация утарга тиешле булып, 4720 кеше каралды, Еллык планнын утэлеше 105,2 94.

Диспансеризация натижаларе буенча 606 кешеда авыру ачыкланды.

2 нче этапта —690 кеше, 14,61 %

Барлыгы 2018 елда 98 онкологик авыру ачыкланды. Уткарелган диспансерлаштыру натижаларе буенча онкоавыруларына шикнец 32 очрагы ачыкланган, алар тикшерелеп, исапка куелган. I-II стадиялардэ ачыкланган онкология авырулары елеше 51 очрак, 52,094 ташкил итте.

Район саламатлек саклау тарихында беренче тапкыр-узак район хастаханэсе шартларында органнар ртам тукымалар гистологик тикшеренуларне

уздыру оештырылды, бу иса авыруларны тегал Км сыйфатлы диагностикалауга ярдам итачэк.

Районныц саламатлек саклау учреждениеларенда 425 кеше эшли, шуларныц 51е-табиблар, уртача медицина персоналы-237 кеше, кече медицина персоналы-10 кеше, башкалар-125 кеше. 2012 елдан ”Земский доктор“ программасы буенча районга 36 табиб эшка килде, шуныц 14 кире китте, 7се декрет ялында, 15 табиб бугенге конда халыкка хемат курсэта. Актаныш узак хастаханасенец кадрлар белан таэмин ителеше 79⁰/0, шуныц эченда стационар 88⁰/0, поликлиника 7794.

Кадрлар белан таэмин иту максаты белан 2018 елда район узак хастаханасена: 1 офтальмолог, 1 педиатр, 1 участок терапевты, 1 стоматолог эшка кабул ителде. Тубандаге белгечлар житми: оталаринголог, уролог, невролог, хирург, балалар хирургы, УЗИ табибы, ашыгыч ярдам табибы, эндоскопист, ренгенолог. Узак хастаханане якын арада житмэуче Км югары квалификацияле белгечлэр белан таэмин иту бурычы тора.

Шулар белан бер раттан узак хастахана да УЗИ Км гинекология белгечларе булуга карамастан, район халкыныц бер олеше бу белгечларга курше Илеш районы Югары Яркой ”Медсервис” клиникасына йерилар. Аларныц аңлатуы буенча клиникада тикшеруне комплекслы уткаралар Км 1 сагатъ эченда анализларда эзер була, УЗИ да утасец, врачы да карап натижасен һаМ кицашларен язып бирэ. Шуца кура килачакта район халкына, узебезнец хастаханадэ белгечларнец тиешле югарылыкта ћам НШТИЖЭЛе каравын оештыру талап итела. Бугенге конда бушлай УЗИ утор очен 2-3 ай алдан язылу мохим, бу да халыкныц ризасызлыгын тудыра.

2018 елда поликлиникага Км хатын-кызлар консультациясенэ 902,2 млн.сумлык капиталь ремонт уткэрелде.

Эжакул авылында гомуми майданы 62.5 кв.м. булган модульле фельдшеракушерлык пункты тезелде. Тезелган фельдшер-акушерлык пункты тулысынча медицина жићазлары Км мебель белан жићазландырылган. Сожгы 7 елда районда 10 модулле ФАП тозелеп файдалануга тапшырылды, тагын 4 Фап тозисе бар.

2019 елга бурычлар

- Актаныш муниципаль районы халкына медицина ярдаменец сыйфатын яхшырту Км утемлелеген таэмин иту;
- Актаныш муниципаль районы халкын, шул исаптан Беек Ватан сугышында катнашучыларны Км аларга тицлаштерелган затларны диспансерлаштыру
- балигъ булмаган балаларга профилактик тикшеру уткару;

- улучелар саны, шул исаптэн эшка яраклы яшьтаге халык улеменец кимуе;
- сабыйлык улеме санынц кимуе (вакытында Перинаталь диагностика, перинаталь узак белан хезматташлек ИТУ);
- инвалидлыкка беренчел чыгу очракларын кимету;
- башлап жибарелган авырулар формалары, шул исаптан онкология саныныц кимуе;

ХОКУК САКЛАУ

2018 ел натижаларе буенча эчке эшлар органнары эшчанлеге Км аларныц эш [illegible]ттт пдтто пт т 6veuun кятегопияс,ена кепгзн- Татаостан Республикасыныц 21 район булеге арасында Россия эчке эшлар министрлыгыныц Актаныш районы буенча булеге 10 нчы урында тора, бу шактый уцай натижа, 2017 елда 21 урында булган.

Районда юл харакате иминлеген таэмин иту масьаласе актуаль булып кала.

2018 елныц 12 аенда Актаныш районы территориясенда 34 юл-транспорт Клакате булды, алар арасында 8 кеше Клак Км 39 кеше тэн жарахатларе алды. Юл-транспорт Клакатларе саны 13.3 $^{0}/0$, Клак булучылар саны 3 кешега, тан жарахатларе алучылар саны 10 кешега артты.

Ялган аракы сатуны ачыклау Км чиклау остенда натижале эш алып баруны алдагы елга бурыч итеп кую максат.

Участок полиция инпекторларын кадрлар белан таэмин иту бугенге конда проблема булып кала(2 вакансия, текучесть кадров).

Авыл жирлек.ларе эшчанлеге

Авыл жирлекларенец теп максаты — жирле узидаранец эшчанлеген 131 нче санлы Федераль ћам 45 санлы Татарстан Республикасы законнарына нигезланеп оештыру. Жирлекларда башкарылган эшлар бихисап булса да, авыл проблемалары житарлек эле. Халыкны авылда яшату, килэчаге булсын ечен аныц су, юл Км башка кенузак проблемаларын чишу зарур.

Авылдагы проблемаларны хал итудэ иц зур ярдам - узара салым. Хисап елында 26 авыл жирлегенда узара салым акчасын жыю буенча референдумнар уткарелде. Акчалар халыктан уз вакытында жыеп алынып республика программасы нигезенда дуртка тапкырланып куламле гена сумманы ташкил итте.

Жыелган акчалар авыл жирлекларендэ сууткаргечларне яцарту, урам утларын кейлау, ћайкалларне, зиратларны, авыл урамнарын тезеклandеруга тотылды.

Ел натижалэреннан чыгып авыл жирлеклare арасында 1 1 курсаткеч буенча анализ ясалып урыннар чыгарылды. Этас, Кужака, Такталачык, Туке, Иске Сэфэр, Киров авыл жирлекларена яхшы эш оештыруларын иска альт дипломнар тапшырылды. Иске Богады, Масаде, Чуракай авыл жирлекларенец эшчанлеген активлаштыру кирак була.

9750 шахси хужалыкларда барлыгы 11145 могезле эре терлек асрала, шул хисаптан 4621 савым сыеры. Авыл хужалыгы продукциясен житештеруда да шахси хужалыкларныц елеше бихисап. Ел башында мал баш санынын арттыру буенча авыл башлыкларына бурыч куелган иде, ел натижаларе буенча иц куп мал баш санын арттыручы д „иппеге бяптпктгктна 1 00 мен су^{т}млык сертрТкатлар тапшырылды. Шахси хужалыкларда терлек баш санын арттыру юналешенда район бюджетыннан 18 шэхси хужалык тана алуга 435 мец сумлык ярдам алды.

Быел район житакчелеге командасы белан авыл халкыныц һа№f кече хужалыкларныц активлыгын арттыру максатыннан һар жирлекта куплап терлек асраучы Юм терлек асрарга телаге булган шахси ярдамче хужалыкларда булып, халыкныц яшаеше белан якыннанрак танышу форматында утте. Авыл хужалыгы идарасе Км икътисад булеге житакчелэре халыкны республикада уцышлы эшлап килуче программалардагы узгарешлар белан якыннан таныштырды. Халыктан керган сорауларга жаваплар бирелде.

Слайд 2019 елда даулат программаларында катнашып ярдам алуга дэгъва белдеручелэр

Херматле депутатлар!

Хорматле утырышта катнашучылар!

2019 ел да саяси исталекле, тарихи вакыйгаларга бай ел булыр кебек курена. Зур саяси, республика тормышында бик меһим урын алган вакыйга булып сентябрь аенда узачак Татарстан Республикасы Югары Советы депутатларын сайлау булып тора. Республиканыц яца составта парламенты сайланачак.

Бу сайлауларга азерлек эшен хазерге кеннан ук башлап, ныклы азерлек белэн уткару безнец теп бурычларныц берсе булып кала. Барльж сайлаучыларныц да сайлауларда актив катнашырлык итеп эш оештырырга кирок булачак.

Гомуман 2019 елда районда яшауче халыкныц тулаем Км законлы манфагатьларен саклауны таэмин иту, тормыш-кенкурешларен яхшырту, жирлекларда социаль масьалаларне хал иту, СиЫМ базасын НЫГЫТУ, булган табигый байлыкларны саклау, яшаешебезнец теп бурычлары булып кала.

Бер отчет докладында гына районда эшланган эшларне, алда торган бурычларны ачып та бетереп булмый, шуца кура чыгыш ясаучылар докладны тулыландырырлар һам килачакта район Советы, аныц Башкарма комитеты эшчэнлеген яхшырту буенча эшлекле такъдимнарен айтерлар дип ышынам.

Игътибарыгыз ечен рахмат!